

බුදු රජුන්ගේ විමුක්ති මග

ත්‍රිපිටකවේදී උපාධි අපේක්ෂක
ගෞතමවෙ සරණසිරි හිමි

බුදුරජාණන් වහන්සේ මාර්ගෝපදේශකයෙකි. තිලෝගුරු - සම්මා සම්බුද්ධ - අනන්ත ජීන ආදී විවිධ නම්වලින් උන්වහන්සේ හඳුන්වනු ලබති. චතුස්සත්‍ය ධර්මය ස්වයම්භූ ඥානයෙන් අවබෝධ කරගත් නිසා උන්වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධ යන නමින් හඳුන්වනු ලබති. බුදුරජුන්ගේ විමුක්ති මාර්ගයද චතුස්සත්‍ය ධර්මය මත ගොඩනැගී ඇත. උන් වහන්සේ සසර අනන්ත කාලයක් දස පාරමිතා - දස උපපාරමිතා - දස පරමත්ථ පාරමිතා යන සමතිස් පෙරුම් පිරුයේ මෙම උතුම් තත්වය ලබාගනු සඳහාය. අවසාන ආත්ම භාවයෙහි සුදෙවුන් මහරජුගේ සහ මහාමායා දේවියගේ පුත් රුවනක් ලෙස වෙසක් පුණ්‍ර පොහෝද ලුම්බිණි සල් උයනේදී උපත ලද මුත් වහන්සේ සිදුහත් යයි නම් ලදහ. එතුමන් එකුත් තිස්වන විය දක්වා අධික ලෙස පස්කම් සැප අනුභව කොට සතර පෙර නිමිති දැක සසර කලකිරී පැවිදි දිවිය අරඹා “ කිං සච්ච ගචෙසී ” දිවියක් ගත කළහ.

මෙම කාලය ජම්බුද්වීපය විවිධ දර්ශනික මතයන්ගෙන් පිරි පැවති නිසා “ සත්‍යය ” සෙවීම එතරම් පහසු නොවීය. එකල පැවති ආගම් දෙස විමසීමෙන්ව බලන අපට ඒවා අන්තකිලමථානු යොගය හා කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය වශයෙන් ප්‍රධාන කොටස් දෙකකට බෙදිය හැකිය. ඒ සෑම ශාස්තෘවරයකුම තම ප්‍රතිපත්තියෙහි දැඩිලෙස අන්තගාමී වූ අතර අන්තකිලමථානුයෝගය අනුගමනය කළ ශාස්තෘවරු විශාල පිරිසක් සිටියහයි සිතිය හැක. අජවුත - ගෝවුත - සුතබ් වුත ආදිය සහ යාග හෝම ආදිය පවත්වා විමුක්තියට ළඟාවීම එම ශාස්තෘවරුන්ගේ ප්‍රධාන මාර්ගය විය. සිදුහත් බෝසතාණෝද “ කිං සච්ච ගචෙසී ” වෙසින් එකල සිටි ශාස්තෘවරයන් අනුගමනය කරමින් සය වසක් පමණ අන්තකිලමථානුයෝගය පුරා එය සත්‍යය හෝ විමුක්තිය නොවන බව වටහා ගත්හ. පසුව මැදුම් පිළිවෙත අනුව දිරි වඩා සත්‍යය හා විමුක්තිය සොයාගත් අතර පළමු දම් දෙසුමෙන් ඉහත කී ප්‍රතිපදා භීතවූ ග්‍රාමය වූ ප්‍රතිපදාවන් ලෙස පෙන්වා දුන්හ. එකල දඹදිව පැවති කිසිම දහමක ආභාෂයකින් තම විමුක්ති මාර්ගය සොයා නොගත් බව “සුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදී” යන පාඨයෙන්ද “සො තථාගතො සයං අභිඤ්ඤා සච්චිකත්වා” යන පාඨයෙන්ද මනාව පැහැදිලි වේ. සිරුරට ඉතා දැඩිලෙස දුක්දීම අන්තකිලමථානුයෝගයයි. මෙයින් කෙලෙස් තැවිය හැකිය යනු එකල සිටි ශාස්තෘවරයන්ගේ මතය විය. ඇස, කන, නාසය, දිව, ශරීරය යන පසිඳුරන් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ යන මේවායින් වඩ වඩාත් පිණවීම කාමසුඛල්ලිකානුයෝගයයි. මෙයද එකල සිටි අලංසාටක ආභාරභන්ථක ආදීන්ගේ දහම විය. බෝසතාණන් වහන්සේද ඉතා උසස් කම් සැප අනුභව කළ තැනැත්තෙකි. එහෙත් එයද විමුක්තියට මග නොවන බව “යො වායං කාමෙසු කාමසුඛල්ලිකානුයොගො නීනො ගම්මො පොඤ්ජිජනිකො අනරියො අනත්ථසංභිතො ” යනුවෙන් පවසා ප්‍රතික්ෂේප කළහ. මේ අන්ත දෙක අතහැර මැදුම් පිළිවෙත අනුගමනය කරමින් නිවන ලබාගත හැකි බව අවධාරණයෙන් දේශනාකර වදාළහ. සියලු සංස්කාර ධර්ම අතිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම යන ත්‍රිලක්ෂණයෙන් යුක්ත බව බුදු දහමේ මූලික සිද්ධාන්තයයි.

එක්තරා දෙවියෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණ උන්වහන්සේගේ විමුක්ති මාර්ගය ගැන ප්‍රශ්න කෙළේය. එයට පිළිතුරු වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ තමාගේ විමුක්ති මාර්ගය නොව පැහැදිලි වන මේ ගාථා ධර්මය දේශනා කර වදාළහ.

“ සීල පනිච්චාය නරො සපඤ්ඤෙ
චිත්තං පඤ්ඤං ච භාවයං
ආනාපි නිපකො භික්ඛු
සො ඉමං විජටයෙ ජටන්ති. ”

යනුවෙන් සීලයෙහි පිහිටා සමාධියද ප්‍රඥාවද වඩන සසර බිය දන්තා නුවණැති නෙමේ මේ සංසාර ගැටළුව විසඳායයි වදන. මේ සීල සමාධි ප්‍රඥා යන ස්කන්ධ තුනෙහි අරි අටහි මග ඇතුළත්ය. ප්‍රථමයෙන් සීලයෙහි පිහිටා මනාව සමාධි වැඩීම නිසා විදර්ශනා ප්‍රඥාව උපදී.

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙහි සම්මා වාචා - සම්මා කම්මන්ත - සම්මා ආජීව යන තුන සීලයට ඇතුළත්ය. ප්‍රාතිමෝක්ඛ සංවර - ඉන්ද්‍රිය සංවර - ආජීව පාරිශුද්ධි - ප්‍රත්‍යය සංනිශ්‍රිත ආදී වශයෙන් සීලයෙහි නොයෙක් ප්‍රභේද ඇත්තේය. යම් කිසි පුද්ගලයෙක් සසර බිය දක ආචාර සම්පන්න වූයේ කුඩා වූ හෝ මහත් වූ ශික්ෂාපද සමාදන් වී ආරක්ෂා කරයිද එම පුද්ගලයා නිතැතින්ම අරි අටහි මගද වඩන්නෙකි. මෙසේ සීලය රකිනා පුද්ගලයාගේ සිත - කය - වචන තිදොර සංවර බවට පත්වීම නිසාද මනා භික්ෂීමක් ඇති දැමුණු පුද්ගලයකු බවට පත්වෙයි. නිවන් මගකරා යොමුවන මෙම පුද්ගලයා අනුපූර්ව වශයෙන් හෙවත් පිළිවෙළින් නිවනට ලඟාවේ. මේ ශීලයෙහිදී වඩනු ලබන අටහි මගෙහි කොටස් තුනෙන් සම්මා වාචා යනු යහපත් වචනයයි. බොරුකීම, කේලම් කීම, පරුෂ වචන කීම, භීෂ වචනකීම යන වදන්වලින් වෙන්වූ වචන සමයන් වචනය නම් වෙයි. දෙවැන්න සම්මා කම්මන්ත හෙවත් යහපත් කර්මාන්තයයි. පරපණ නැසීමෙන් වැළකීම, කාමයේ වරදවා හැසිරීමෙන් වැළකීම, සොරකමින් වැළකීම යන තුනෙන් යුතුව කරනු ලබන කර්මාන්තය මේ නමින් හැඳින්වේ. සම්මා ආජීවය යනු යහපත් දිවි පැවැත්මයි. වැරදි මාර්ගවලින් ජීවත්වීම අහඹුර දඹැමින් දිවි ගෙවීමයි.

මෙසේ ශීලයෙන් යුක්ත වූ තැනැත්තා ඉන් අනතුරුව සමාධිය වඩයි. සිල් රකින පුද්ගලයා පස්කම් සැපෙහි ඇල්මක් නොකරයි. මෙසේ පස්කම් සැපෙන් වෙන්ව මනාව වඩනු ලබන ශීලය සමාධිය ලැබීමට හා වැඩීමට උපකාර වේ. සමාධිය නම් සිතෙහි එකඟතාවයි. සිල්වත් භාවයේ සිට සිත මනාව යොමු කිරීම නිසා සමාධිය ඇති වේ. අරි අටහි මගෙහි සම්මා සති - සම්මා වායාම - සම්මා සමාධි යන අංග තුනෙන්ද වඩනු ලබනුයේ මේ සමාධියයි. සිතෙහි ස්වභාවය දියෙන් ගොඩගත් මසකු සේ වංචලව පැවැත්මයි. පාලනය කිරීමට අපහසුය. අස්ථිර වහා ඉපිද වහා නැසෙන සුලු ඉතා සියුම් වස්තුවකි. සිරුරක් නැති මෙබඳු සිත එකඟ කර ගැනීම අපහසුය. එය ඉතා දැඩි වීර්යයකින් යුතුව කළ යුතුය. මෙසේ මේ සමාධිය ඇතිකර ගැනීම සඳහා බුදුරදුන් විසින් දේශනා කර වදන සම සතළියේ කමටහන් හෙවත් සිත එකඟ කරගත හැකි භාවනා ක්‍රම ඉවහල් වේ. මේ සමාධිය ලෝකික ලෝකෝත්තර වශයෙන් දෙපරිදි වේ. කයින් හා වචනයෙන් වන අකුසල් සීලයෙන් යටපත් වන අතර සිතෙහි ඇතිවන කෙලෙස් සමාධියෙන් යටපත් වේ. එහෙත් විදර්ශනා ප්‍රඥාව ඇතිවන තෙක් එම කෙලෙස් සම්පූර්ණයෙන් නැසෙන්නේ නොවේ. මෙහිදී ප්‍රථමයෙන් සඳහන් කරන ලද අරි අටහි මගෙහි සම්මා සති යනු යහපත් සිහියයි. මනා සිහිය ඇතිකර ගත යුත්තේ සිතෙහි ඇතිවන කෙලෙස් පිළිබඳවයි. ඒ ඇතිවන කෙලෙස් තවන වීර්යයෙන් යුක්ත විය යුතුයි. ඒ ගැන මනා සිහියක් තිබිය යුතුයි. සම්මා වායාම යනු යහපත් වැයමයි. වැයම යනු කෙලෙස් තැවීමට ගන්නා උත්සාහයයි.

එම උත්සාහය සතර ආකාරයි.

- (1) උපන් අකුසල් නැති කිරීමට කරන වැයම.
- (2) නූපන් අකුසල් නූපදීමට කරන වැයම.
- (3) නූපන් කුසල් ඉපදවීමට කරන වැයම.
- (4) උපන් කුසල් දියුණු කිරීමට කරන වැයම.

මේ සතර වැයමෙන් යුක්ත වූයේ සම්මා වායාම නම්. ඉන් අනතුරුව ඇත්තේ අරි අටහි මගෙහි සයවන අංගය වන සම්මා සමාධිය හෙවත් යහපත් සමාධියයි. ප්‍රථම ධ්‍යානාදී ධ්‍යාන ලබමින් ඒවායින් නොපිරිහී එහිම සිත රැඳවීමට මේ නම්. මේ ආකාරයට සමාධිය වැඩූ පුද්ගලයා විදර්ශනා වඩා ප්‍රඥාව දියුණු කර ගත යුතුය. ශීලය හා සමාධිය වැඩුවද ප්‍රඥාව දියුණු වන තෙක් නිර්වාණාවබෝධය නොවේ.

නිර්වාණාවබෝධය සඳහා විදර්ශනා භාවනාව වඩන පුද්ගලයා අරි අටහි මගෙහි සම්මා දිවයි-සම්මා සංකප්ප යන දෙකද වැඩිය යුතුය. විදර්ශනා ඥානය ඇතිකර ගැනීම සඳහා සියලුම සංස්කාර ධර්ම අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම වශයෙන් මෙනෙහි කළ යුතුය. මෙසේ ත්‍රිවිධාකාරයෙන් වඩන විට සම්මා දිවයි ඇතිවේ. යහපත් සංකල්පය ත්‍රිවිධය.

- (1) නෙක්ඛම්ම සංකල්ප.
- (2) අව්‍යාපාද සංකල්ප.
- (3) අවිභිංසා සංකල්ප.

යනුයි. මෙසේ ත්‍රිකක්ෂණ වශයෙන් විදර්ශනාවඩන පුද්ගලයාට මේ දුක යැයිද, දුකට හේතුව යැයිදද දුක්ඛ නිරෝධයැයිද, දුක්ඛ නිරෝධයට මාර්ගය යැයිද කියනු ලබන චතුස්සත්‍යය අවබෝධ වේ. මේ සත්‍ය සතරට චතුරාර්ය සත්‍යය යි කියවු.

දුක්ඛ සත්‍යයෙන් දුක පිළිබඳ හැඳින්වීමක්ද, දුක්ඛ සමුදය සත්‍යයෙන් දුකට හේතුව වූ එක්සිය අට වැදූරුම් තෘෂ්ණාව ගැනද විස්තර වේ. දුක්ඛ නිරෝධ සත්‍යයෙන් විමුක්තිය වන නිර්වාණය ගැනද දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිනී පටිපදාවෙන් ඉහත විස්තර කළ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ගැනද පැහැදිලිවේ. මෙසේ විදර්ශනා භාවනාව වඩන පුද්ගලයාගේ ප්‍රථමයෙන් සක්කාය දිවයි - විචිකිච්ඡා - සීලබ්බත පරමාස යන සංයෝජන තුන සම්පූර්ණයෙන් ප්‍රහීන වේ. එයින් සෝවාන් ඵලය ලබයි. කාමරාග, පටිස යන දෙක තදංග වශයෙන් යටපත් වී සකදගාමී තත්වයද අනාගාමී මහින් සමුච්ඡේද ප්‍රභාණයද වේ. මේ සංයෝජන පස ඕරම්භාගීය සංයෝජන නාමයෙන් හැඳින්වෙයි. රූපරාග- අරූපරාග - මාන - උද්ධච්ච - අච්ඡේදා යන පස උද්ධම්භාගීය සංයෝජන වෙයි. රහත් මහින් සමුච්ඡේද ප්‍රභාණය වේ. රහත් බවට පත් පුද්ගලයාගේ කෙලෙස් හට නොගන්නා බැවින් සෝපධිශේෂ නිර්වාණයට පත්වූවා සේ සලකනු ලබයි. නමුත් ස්කන්ධ පවතී. ස්කන්ධයාගේ පරිනිර්වාණය අනුපධිශේස නිර්වාණ ධාතුව වශයෙන් ගැනේ. පුනරුත්පත්තියක් පිළිගන්නා බුදුදහම අනුව රහත් බව ලැබුවහු නැවත සසර සැරි සරන්නේ නැත. ඉපදීමට හේතුව තණ්හාවයි. තණ්හාව සිදු දුමුවීම නැවත ඉපදීමක් නැත. සංසාරයේ පැවැත්ම ගැන පටිච්ච සමුප්පාදයෙන් බුදුරදුන් මනාව දේශනා කර වදන ලදී. බුදුරජාණන් වහන්සේ නොයෙක් පුද්ගලයන්ගේ නුවණට සරිලන පරිදි මේ ක්‍රමය නොයෙක් අයුරින් දේශනා කර වදළහ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ :

- (i) සම්බුදු දහම - කේ. ඩී. පී. වික්‍රමසිංහ.
- (ii) සංයුත්ත නිකාය.

ශ්‍රීමාත්‍ර සුද්ධානුසංගමයේ 2-වන අංකයේ 1-වන පිටුවේ සඳහන් කර ඇති පරිදි.

“ හින්දුන් පිළිස්සුනු තුවාල සුවවේ. එහෙත් මුවින් පිට වූ වචනයෙන් ඇති වූ තුවාලය කිසිදක සුව නොවේ ” තිරුක්කුරල්